

Medžiagos aprašas

Pavadinimas: Autorių (J.Mincewicz), kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva, tekstų analizė, interpretacija ir vertinimas. Problematika ir kontekstai.
Dalykas: Lenkų tautinės mažumos gimtoji kalba ir literatūra
Klasė: IV gimnazijos
<p>Pasiekimų sritis: žr. pasiekimų raida:</p> <p>Kalbėjimas, klausymas ir sąveika Klausydamas įvairių tekstų [...] bendrine sakytine kalba, [...] kelia hipotezes, analizuoja argumentų tinkamumą. [...] (A1.1.3). Samprotauja apie tekste keliamų problemų, sprendimo būdų ir išvadų pagrįstumą. Vertina teksto turinį, faktų ir (ar) nuomonės daroma įtaką. Paaškina, kaip kalbinės raiškos priemonės veikia kito žmogaus ir visuomenės nuomones, jų vertybines nuostatas (A1.2.3).</p> <p>Skaitymas ir teksto supratimas Tikslingai parenka skaitymo strategijas ir kūrybiškai jas taiko (B1.3.3). Randa ir paaškina netiesiogiai pateiktą tekste informaciją, išreikštus požiūrius, aptaria teksto autoriaus intencijas. Įžvelgia ir aptaria teksto nevienareikšmiškumo apraiškas [...] (B2.2.3). Sieja, lygina ir aptaria tekste esančią informaciją su žiniomis iš įvairių šaltinių. Kitiškai vertina tekstą, argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis savo išmanymu, tekstu, specifinėmis žiniomis ir viešai prieinama informacija. Lygina tekstą su kitais tekstais pasirinktu aspektu (B2.4.3). Pasirinktuose šaltiniuose randa, atrenka ir vertina informaciją, reikalingą konkrečiai problemai spręsti. Palygina, sistemina ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių (B3.1.3).</p> <p>Rašymas ir teksto kūrimas Siekdamas vienareikšmiškumo, preciziškumo, vaizdingumo ir teksto estetikos iš esmės tinkamai ir tikslingai vartoja abstrakčią ir specifinę leksiką, gramatines konstrukcijas, [...] (C1.3.3). [...] Naudojasi įvairiais šaltiniais plėtodamas temą ir argumentuodamas teiginius. Redaguodamas tekstus taiko sukauptas kalbos žinias, daugeliu atvejų naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais. [...] (C3.1.3).</p> <p>Kalbos pažinimas Plėtoja žodyną vartodamas abstrakcinę ir specifinę leksiką, susijusią su literatūros ir kultūros probleminėmis temomis. [...] (D2.2.3). Taiko kalbos žinių kaupimo iš įvairių šaltinių, jų sisteminimo ir vartojimo strategijas. [...] (D4.1.3). Tikslingai naudojasi įvairiais spausdintiniais ir skaitmeniniais kalbos žodynais, kitais šaltiniais ir mokymosi priemonėmis (D4.2.3).</p> <p>Literatūros ir kultūros pažinimas Analizuoja, interpretuoja, lygina ir vertina [...] kūrinius, remdamasis literatūros teorija, kontekstų (pvz., socialinio, istorinio, biografinio, filosofinio) išmanymu ir savo (kaip skaitytojo ir kultūros vartotojo) patirtimi. [...] (E2.1.3). Stebi, lygina, vertina ir aptaria nurodytais aspektais šiuolaikinės kultūros reiškinius ir tendencijas. Aptaria, lygina ir vertina nurodytais aspektais lenkų ir lietuvių tautų kultūros reiškinių ir asmenybių daromą įtaką vertybinių nuostatų formavimui (E3.1.3).</p>
<p>Mokymo(si) turinio tema: Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.</p>

<p>Įtvirtinami įgūdžiai aktyviai klausytis amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų iš įvairių šaltinių [...] formuluoti teksto temą, tikslą, pagrindinę mintį, kelti hipotezes, analizuoti argumentų tinkamumą.</p> <p>[...] Mokomasi samprotauti apie tekste keliamas problemas ir sprendimo būdus, interpretuoti ir apibendrinti. Mokomasi išskirti iš teksto prielaidas, tinkamai įvertinti argumentų ir išvadų pagrįstumą, skirti faktus, [...] Mokomasi atskleisti, kaip kalbinės raiškos priemonės veikia kito žmogaus, visuomenės nuomones ir jų vertybines nuostatas. [...]</p> <p>Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.</p> <p>Mokomasi [...] sieti, lyginti, grupuoti, kritiškai vertinti ir apibendrinti skirtingos raiškos informaciją iš kelių įvairių šaltinių. [...] Skaitant sudėtingesnius tekstus mokomasi įvardyti teksto temą, problemą, nurodyti esmines ir neesmines detales, [...] aptarti teksto vertę, [...] išreikšti savo nuomonę apie tekstą. [...]</p> <p>Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.</p> <p>[...] Redaguojant, taisant ir tobulinant tekstą mokomasi teksto taisyklingumo, aiškumo, rišlumo, tinkamai vartojamos leksinės ir gramatinės konstrukcijos. Mokomasi tinkamai vartoti kuriamame tekste leksiką ir svetimžodžius. [...]</p> <p>Kalbinė komunikacija ir kalbos kultūra.</p> <p>[...] Plėtojama abstrakcinė ir specifinė leksika, susijusi su literatūros ir kultūros probleminėmis temomis. Gilinami įgūdžiai rūpintis kalbos taisyklingumu. [...]</p> <p>Grožinio teksto analizė, interpretacija, kontekstai ir vertinimas.</p> <p>[...] Nagrinėjant lyrikos [...] kūrinį mokomasi tinkamai vartoti literatūrologijos sąvokas, pažintas pagrindinėje mokykloje. [...]</p>
<p>Ilgalaikio plano dalis (nurodoma kokios temos/-ų prieš tai buvo mokomasi) Pagal mokytojo nuožiūra.</p>
<p>Valandų skaičius nurodytas ilgalaikiame plane: 2 val. IV klasė</p>
<p>Mokymosi uždaviniai (pamatuojami) ir vertinimo kriterijai:</p> <p>Savarankiškai atlikdami užduotys ir dirbdami grupėse interpretuos Gabrielio Jano Mincevičiaus eilėraščius, aptardami grožinio teksto prasmę, tiesiogiai ir netiesiogiai pasakytas mintis, atkreipiant dėmesį į patriotinių ir religinių vertybių vaizdavimą Jano Mincevičiaus poetiniuose tekstuose, vertins argumentų pagrįstumą, dalyvaus įvairaus pobūdžio pokalbiuose, diskusijoje. Remiantis atliktomis užduotimis sukurs esė.</p>
<p>Galimi mokymo(si) metodai, siūloma veikla: atliktų namų darbų užduočių aptarimas, sąvokų suvokimo gilinimas, darbas grupėse, poetinių tekstų analizė, rezultatų pristatymas ir diskusija, refleksija.</p>
<p>Užduotys, skirtos vertinimui ir įsivertinimui; pateikiami klausimai įsivertinimui ir rašto darbo tema.</p>
<p>Namų darbai (jei reikia, nurodykite, kokius namų darbus mokiniai turėtų atlikti): nurodomi medžiagos pradžioje ir pamokos pabaigoje.</p>
<p>Siūloma papildoma medžiaga / literatūra / skaitmeninės mokymo priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geben K., Fedorowicz I., <i>Wartości Polaków litewskich w tekstach poetyckich Gabriela Jana Mincewicza</i>. Prieiga: https://www.zurnalai.vu.lt/open-series/article/view/21393/20504 (žiūrėta: 2024-08-18).
<p>Reikalingi materialiniai ir technologiniai ištekliai: Šiuolaikinės lenkų kalbos žodynai, prieiga prie interneto ir kompiuterio, interaktyvi lenta</p>
<p>Pateikta konkreti medžiaga, kurią galima naudoti pamokoje (užduočių lapai, veiklų planai): užduočių lapas.</p>

Mokymui(si) skirtos veiklos

Lekcja 1-2

Temat: Poznajemy twórczość poetycką Gabriela Jana Mincewicza

Przed lekcją:

W ramach pracy domowej uczniowie sporządzą notatkę o Janie Mincewiczu. Korzystając z internetowych źródeł informacji, odpowiedzą na pytania (**Załącznik 1.**) W załączniku podane są pytania, które nauczyciel może wybierać albo modyfikować w zależności od tego, jak planuje lekcję, na co będzie zwracał uwagę.

Faza wprowadzająca:

1. Uczniowie przedstawiają wyniki pracy domowej oraz na bieżąco uzupełniają notatki.
2. Nauczyciel zapisuje na tablicy lub wyświetla temat: „Poznajemy twórczość poetycką Gabriela Jana Mincewicza“ oraz cele lekcji. Odczytuje na głos.

Uczeń:

- Pozna sylwetkę Gabriela Jana Mincewicza oraz kontekst jego twórczości.
- Analizując wybrane utwory poetyckie J. Mincewicza, wskaże główne symbole i wyznaczniki wartości patriotycznych i religijnych w jego tekstach poetyckich.
- Pozna znaczenie literatury jako nośnika tożsamości narodowej, wiary oraz pamięci kulturowej.
- Zredaguje esej pt. „Jakie wartości są dla mnie najważniejsze i dlaczego?”

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel prosi uczniów o wyjaśnienie, czym są wartości patriotyczne i religijne. Zapisuje na tablicy najczęściej podawane propozycje, a następnie podsumowuje. Uczniowie notują.

Wartości patriotyczne: miłość do ojczyzny, szacunek dla tradycji, gotowość do działania na rzecz kraju.

Wartości religijne: miłość bliźniego, szacunek dla życia, wierność zasadom duchowym.

2. Praca w grupach. Nauczyciel dzieli klasę na 2 lub 4 grupy i rozdaje teksty do analizy (**Załącznik 2.**) oraz karty pracy (**Załącznik 3.**). Uczniowie wykonują zadania, zapisując odpowiedzi na kartkach A4.
3. Prezentacja wykonanych zadań. Każda grupa wyłania przedstawiciela, który prezentuje na forum klasy wyniki pracy grupy. Nauczyciel prosi, aby uczniowie, słuchając prezentacji, uzupełnili tabelę (**Załącznik 4.**).
4. Nauczyciel podsumowuje i wspólnie z uczniami omawia, jak wartości patriotyczne i religijne mogą wpływać na zachowanie tożsamości narodowej w środowisku wielokulturowym.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel ponownie odczytuje temat i cele lekcji. Inicjuje krótką rozmowę na temat kryteriów sukcesu. Natomiast uczniowie samodzielnie oceniają siebie według kryteriów i zaznaczają poziom, który osiągnęli.

Kryteria sukcesu	Wspaniale	Średnio	Miernie	Komentarz (dlaczego?)
Potrafię zredagować informację o Janie Mincewiczu (wykształcenie, utwory, wkład w rozwój kultury polsko-litewskiej)				
Potrafię wskazać główne symbole i wyznaczniki wartości patriotycznych i religijnych w tekstach poetyckich Jana Mincewicza				
Redaguję krótką wypowiedź argumentacyjną (esej), uwzględniając poprawność językową				
Potrafię wykorzystać informację o twórczości J. Mincewicza jako kontekst w omawianiu innych utworów z literatury polskiej i litewskiej				

Praca domowa.

Przygotuj krótką wypowiedź lub wiersz inspirowany wartościami patriotycznymi lub religijnymi, nawiązując do treści lekcji.

Uwagi do scenariusza. Lekcja może zająć 1 lub 2 godziny lekcyjne w zależności od tempa pracy klasy oraz od tego, ile czasu przeznaczymy na pisanie eseju. Można rozszerzyć cykl lekcji, włączając twórczość Mincewicza jako kontekst. Wiersze Jana Mincewicza odzwierciedlają doświadczenie Polaków żyjących na Litwie, co można wykorzystać, aby lepiej zrozumieć podobne tematy w innych tekstach literackich. Można pokazać, że mimo różnic narodowych, literatura jest pomostem pozwalającym zbliżyć się do wspólnych wartości i tradycji.

Oto kilka sposobów na włączenie twórczości Mincewicza jako kontekstu:

Rola wiary jako fundamentu tożsamości

- Wiara katolicka jest dla Mincewicza kluczowym elementem polskiej tożsamości na Litwie. W porównaniu z poezją Cypriana Kamila Norwida czy Karola Wojtyły można prześledzić, jak religia służy za duchowe oparcie w czasach wyzwań historycznych.
- W literaturze litewskiej utwory z motywami religijnymi, jak prace Maironisa, można porównać z Mincewiczem, aby pokazać, że wiara była istotnym elementem tożsamości i oporu również dla Litwinów.

Motyw ojczyzny i tęsknoty za krajem przodków

W poezji Mincewicza motyw tęsknoty za Polską jest obecny w kontekście Polaków na Litwie. Można ten motyw porównać z literaturą dotyczącą Polaków na emigracji, na przykład z utworami Adama Mickiewicza czy Juliusza Słowackiego, którzy wyrażali podobne uczucia.

Załącznik 1.

Korzystając z internetowych źródeł informacji, przygotuj notatkę o Janie Gabrielu Mincewiczu. W notatce uwzględnij:

- opis najważniejszych wydarzeń w jego życiu, jego wykształcenie, kariera oraz kontekst społeczno-polityczny, w jakim tworzył;
- jego działalności poza poezją, jeśli była znacząca, np. wkład w rozwój kultury polskolitewskiej;
- w jaki sposób jest pamiętany i honorowany w kulturze.

Załącznik 2.

Ojcowizna

Gdzie trel skowronka, co złoci nam twarz,

Zasiewa rolnik, choć rola nieżyzna,

Gdzie zapach łąki, gdzie bocian ma straż,

Tam jest ojczyzna, tam Wileńszczyzna.

Tu ojców mowa jak balsam od ran,

A krzyż zmurszały, to ojców spuścizna,

Tu każdy kamień od dziecka jest znan,

Kraj lat dzieciennych, to Wileńszczyzna.

A w Ostrej Bramie, czy radość czy ból,

Każdego Matka ogarnie i przyzna,

Gdzie błękit jezior w bławatkach wśród pól,

Tam jest ojczyzna, tam Wileńszczyzna.

Już tyle ofiar złożono na stos,

By uratować swój dom, ojcowiznę,

Pójdziemy znowu, gdy podasz nam głos,

My nie zdradzimy Cię, Wileńszczyzno!

(2001)

Wileńszczyzny drogi kraj

1. Gdzie nad Wilią drżą kaczeńce zapatrzone w modrą gładź,
Świętojańskie płyną wieńce, by dziewczętom szczęście dać.

Refren: Ukochana moja ziemi,
Wileńszczyzny drogi kraj,
Na nic ciebie nie zamienię,
Z tobą żyć i umrzeć daj.

2. W Ostrej Bramie dnia każdego woła wiernych dzwonów spiż,
A Trzy krzyże Wiwulskiego jak drogowskaz wiodą wzwyż.

3. Rozrzucone ojców kości pośród jarów, pośród gór,
Co bronili tu polskości, dając dla nas piękny wzór.

(1989)

Polonez wileński

1. Gdzie kamienic starych akwarele,
Gdzie słowika nad Wilenką trele –
Serce zawsze bije silniej
Tu, w kochanym moim Wilnie.

Refren: Płyną lata, a ty zawsze trwasz,
Serca nasze już na własność masz.
W nurtach rzeki tak na wieki
Zatrzymałeś dziejów czas.

2. Blask jutrzeńki echem dzwonów tkany,
Jak wilnianki, kwitną tulipany.
Mruga tysiąc gwiazd przymilnie,
Tu, w kochanym moim Wilnie.

3. A w zaułkach wśród gotyckich splotów
Krąży legend zabłąkany motyw,
Śpiewu przodków strzegąc pilnie
Tu, w kochanym moim Wilnie.

Nad Wilią

Przełgąda się niebo w lustrzanej twojej wodzie
I toną ostatnie promienie.
W ten wieczór pogodny o słońca zachodzie
U brzegów twych szukam wytchnienia.

Refren: O, Wilijo, Wilijo moja,
Kołysze się refren wśród fal.
Jak dobrze nam z tobą we dwoje,
Gdy mewy unoszą się w dal.

Wileński nasz kraj, sercu drogi i miły.
Twa wstęga błękitna go zdobi.
I ten, czyje usta tu raz się napiły,
Wciąż sercem powraca ku tobie.

Echo wileńskich zaułków

1. Kiedy zmęczone miasto cichy otula sen,
W krętych zaułkach wyrasta
Dziwny przeszłości cień.

Refren: Echo wileńskich zaułków wciąż takie same od lat,
Echo wileńskich zaułków poniosę z sobą w świat.
Choć uleciały te lata, nowe zostają nam dni,
Echo wileńskich zaułków wciąż się po nocach śni.

2. Starej dorożki klekot, cichy gitary brzęk,
Jawi się dla nas z daleka
Sławnej przeszłości jęk.

3. Śpiew filomatów hardy, krwawy powstańców los,
Krok legionistów twardy
Wplata się w echa głos.

W każdym sercu bije Polska

Pokaż, gdzie kraina taka,
Pośród jarów, gór czy rzek,
Gdzie nie rzucił los Polaka,
Gdzie brak bicia polskich serc.

Refren: W każdym sercu bije Polska,
W każdej duszy matki śpiew.
Od Chicago do Tobolska
Płynie w żyłach polska krew.

W sercu pamięć wiejskiej chatki,
Święty jest ojczysty próg,
Święte słowa mojej matki,
Mnie Polakiem stworzył Bóg.

Refren.

W polskiej pieśni, w polskiej mowie,
W polskim tańcu urok sam,
Bo gdzie jeszcze jak w Mrągowie
Dobrze spotkać się jest nam.

(1997)

Do Matki Miłosierdzia

Gdy świt majowy złoci twe krużganki
A w sercu wiosna i wesele samo
Wśród śpiącej ciszy majowego ranka
Do Ciebie śpieszę, droga Ostra Bramo.

Gdy mokra jesień deszczem nas przenika
A skąpe słońce swe promienie chowa
W ponury, chłodny wieczór października
Do Ciebie śpieszę, Matko Różańcowa.

Staruszki co dzień szepczą tu pacierze
Rodzice z dziećmi idą gromadami
Ze łzami ręce wznoszą prosząc szczerze:
- O Matko, nasza! Opiekuj się nami!

Studenci, młodzież klęczy tu pod dachem
U Tej, co daje nic nie biorąc w zamian
I zeszyt, książkę ściskając pod pachą
Błagają: „Matko, daj zdać ten egzamin!”

I my z ufnością, wiarą i tęsknotą
Prosimy: „Matko, spójrz i w naszą stronę,
Prowadź przez życie jasną drogą cnoty
I weź nas wszystkich pod Twoją

Cisza, mróz za oknem trzeszczy...

(dedykowany żonie Natalii)

(...) Pamiętacie straszny wieczór?
Mogliśmy być martwi w rowie.
Nikt z nas z bólu głodu nie czuł
W tę okropną noc w Zambrowie.

Przez Chrystusa krwawe rany
Pan Bóg życie nam ocalił
I Madonna z Ostrej Bramy
Ta, po którąśmy wracali...

Dziś dziękczynne śląc pacierze
Prośmy, niech na każdym kroku
Ona nadal Was tam strzeże
W tym dalekim Białymstoku (...).
(1997)

Widziałem Boga

Widziałem Boga. Bóg ma kolor biały,
Niby obłoki o świtania porze,
Jak śnieg, co zimą las pokrywa cały,
Jak lilie wodne latem na jeziorze.

Widziałem Boga. Bóg ma kształt okrągły,
Niby na niebie jasna tarcza słońca,
Jak kula ziemską, nieprzerwany, ciągły
I nie mający początku i końca.

Widziałem Boga. Czułem zapach Boży,
Zapach ciepłego świeżego pieczywa.
Pachnie jak łany dojrzałego zboża
W upalną sierpień, w samą porę żniwa.

(...) Widziałem Boga. Głos Boga słyszałem.
Nie trzask piorunu, co rozwala skały,
Nie ognia huk, co nas przeraża szałem.
Głos w głębi serca cichy i nieśmiały.

Widziałem Boga. Miał przymioty chleba.
Na pozór – tylko materia nieżywa.
Lecz jego głos zapewnia: Jam Chleb z Nieba.
Ten mieszka we Mnie, kto Chleb ten spożywa (...).

O Boże, daj, niech Święte Twoje Ziarno
Grunt dobry znajdzie w serca mego głębi.
Daj wyleść osty i pokrzywy marne,
Niech nigdy nic rośliny Twej nie zgnębi.

(1978)

Ojciec Święty

Ojciec Święty, Piotrze tego wieku,
Niesiesz w świat Bożego Słowa moc,
By zamieszkał Boży duch w człowieku,
By rozproszyc grzechu ciemną noc.

Chociaż niebo nam się chmurzy
I bałwany rozbijają brzeg,
Łódź Piotrową prowadź pośród burzy,
Prowadź nas w XXI wiek

Niech Maryja strzeże Ojca pilnie,
Z Ostrej Bramy czuwa w każdy czas.
My na Ojca wciąż czekamy w Wilnie.
Kiedy Ojciec znów odwiedzi nas?

(1999)

KARTA PRACY

Grupa I

Wartości patriotyczne w tekstach poetyckich Gabriela Jana Mincewicza

Zadanie: Przeczytajcie wiersze J. Mincewicza i dokonajcie analizy pod kątem wartości patriotycznych (np. przywiązanie do ziemi, pamięć o historii Polski, duma narodowa)

1. Jakie symbole narodowe są obecne w tekstach? Wskażcie główne symbole i wyznaczniki wartości patriotycznych w wierszach Jana Mincewicza.
2. Jakie emocje związane z ojczyzną wyraża poeta?
3. Jaka jest rola literatury jako formy wyrażania i pielęgnowania wartości narodowych?

.....
KARTA PRACY

Grupa II

Wartości religijne w tekstach poetyckich Gabriela Jana Mincewicza

Zadanie: Przeczytajcie wiersze J. Mincewicza i dokonajcie analizy pod kątem wartości religijnych (np. wiara, modlitwa, symbolika katolicka)

1. Jakie symbole religijne są obecne w tekstach? Wskażcie główne symbole i wyznaczniki wartości religijnych w wierszach Jana Mincewicza
  2. W jaki sposób Mincewicz odnosi się do wiary katolickiej?
  3. Jaka jest rola literatury jako formy wyrażania i pielęgnowania wartości duchowych?
- .....

Załącznik 4.

Główne symbole i wyznaczniki
wartości patriotycznych i religijnych
w tekstach poetyckich Jana Mincewicza

SYMBOLE NARODOWE	SYMBOLE RELIGIJNE	WILNO – ARCHITEKTURA, PEJZAŻ

Zadanie. Napisz esej pt. „Jakie wartości są dla mnie najważniejsze i dlaczego?”. Możesz odnieść się do omawianej twórczości J. Mincewicza lub opisać własne wartości. Objętość pracy ok. strony A4.

Wskazówki do napisania eseju:

Esej to rodzaj wypowiedzi argumentacyjnej, w której autor wyraża swoje przemyślenia na wybrany temat, a następnie uzasadnia je odpowiednimi argumentami i przykładami. W eseju kluczowe jest nie tylko przedstawienie własnych poglądów, ale także ich rozwinięcie i uzasadnienie, aby przekonać czytelnika do własnego punktu widzenia lub zainspirować go do refleksji.

1. Wyrażenie stanowiska.

Zacznij od przedstawienia tezy, która wyraża Twój pogląd na dany temat.

2. Argumentacja.

W dalszej części rozwiń tezę, przedstawiając argumenty oraz przykłady, które ją wspierają.

3. Subiektywizm.

Esej zawiera osobiste przemyślenia i refleksje.

4. Swoboda formy.

Esej dopuszcza pewną swobodę w stylu i strukturze – ważne jest jednak, aby myśli były logiczne i spójne.

Parengè: Alicija Rosovska